

Structureel ongelijk

Nieuws

De jury van de Witteveen+Bos-prijs voor Kunst en Techniek stelt dat 'het werk van Martens op zeer urgente wijze adresseert hoe de verdeling en beschikbaarheid van technologie vanuit een mondiaal perspectief

gebaseerd is op structurele ongelijkheden.' Martens won in augustus al de Amsterdamprijs voor de Kunst. Die jury: 'Renzo opent onze ogen voor wat we niet willen zien.'

PRIJS KUNST EN TECHNIEK

Kunstenaar bouwt Afrikaanse 'Tate'

Met de hulp van Nederlandse ingenieurs bouwt Renzo Martens een museum in Congo. Vandaag krijgt hij de Witteveen+Bos Prijs.

Sacha Bronwasser

Amsterdam

Het ligt op 600 kilometer van de Congolese hoofdstad Kinshasa, op een voormalige palmolieplantage, en is te bereiken over een zandpad van 40 kilometer. Geen stromend water, geen toiletten. Toch moet daar - en dat is nog maar het begin - een museum met witte zalen en airconditioning verrijzen, zegt ingenieur Néné Barry van ingenieursbureau Witteveen+Bos. Haar werkgever reikt vandaag aan kunstenaar Renzo Martens een prijs uit, maar bij een geldbedrag blijft het niet: Inmiddels werken er twaalf ingenieurs gratis aan een masterplan voor zijn project in Congo.

Vandaag ontvangt Renzo Martens in de Bergkerk te Deventer de veertiende Witteveen+Bos-prijs voor Kunst+Techniek (groot 15 duizend euro) en wordt een plan gepresenteerd voor een studiecentrum voor kritische kunst en de bijbehorende infrastructuur in westelijk Congo. De definitieve locatie en het programma worden in maart 2016 in Kinshasa bekendgemaakt. Het geheel moet de welvaart in het gebied een boost gaan geven en het belang van kunst onderzoeken.

Sinds 2010 leidt Martens het Institute for Human Activities (IHA, zie inzet). Volgens hem was Congo, net als andere instabiele regio's in de wereld, de afgelopen decennia vaak het onderwerp van maatschappijkritische kunst en dito documentaires, maar profiteert zelf niet van die aandacht. Zijn instituut beoogt die situatie om te draaien.

Eerdere winnaars van deze prijs combineerden duidelijk kunst en techniek, zoals strandbeestemaker Theo Jansen (2002), mediakunstenaar Geert Mul (2010) en vorig jaar geluidskunstenaar Geert-Jan Hobijn. Civiel ingenieur Harry Mols van Witteveen+Bos, die sinds drie jaar de kunstprijs leidt, vertelt dat hij wel even moest zoeken toen Renzo Martens hem door de jury als winnaar werd voorgesteld. 'Na de eerste ontmoeting met Renzo - gepassioneerd, heel emotioneel ook - begreep ik dat het proces van 'omgekeerde gentrificatie' de kunstvorm is, én de techniek om economische ongelijkheid aan te pakken.'

ADVERTENTIE

Renzo Martens (rechts), voor de huidige conferentiehal.

Foto N. Barry

'Een belastingman kwam een torenhoog bedrag innen'

Mols: 'Wij zagen in dat wij met onze technische kennis en ervaring dit plan kunnen operationaliseren.' De jonge ingenieur Néné Barry reisde in september naar Congo om te inventariseren wat er nodig is. De procesmanager is nu projectleider. Barry: 'Wat ik aantrof? Een rustig dorp. Meerdere kampjes eigenlijk. Veel enthousiaste mensen. Maar ook: bijgeloof en hekserij. Geen voorzieningen. En een belastingman die op de tweede dag een torenhoog bedrag kwam innen, omdat het IHA nu

ineens een 'industriële onderneming' zou worden. Na een middag onderhandelen was dat bedrag weer gedaald.'

In het vandaag te presenteren masterplan wordt geschetst hoe een expositiehal, conferentieruimte, montagekamers, een theaterpodium, een schooltje én hotelkamers aangelegd kunnen worden met lokale aannemers. In de basisversie kan alles voor 150 duizend euro, maar voor de meest complete versie moet het IHA nog 8 ton ophalen bij fondsen en bedrijven.

De knelpunten? Barry: 'Lokale uitvoerders vinden en met de regelgeving omgaan. Ja, zegt ze, je zou het kunnen vergelijken met een Olympisch dorp, dat blijvend iets bijdraagt. 'Over tien jaar zou het de Tate Modern van dit deel van Afrika kunnen zijn, een centraal punt om kunstexposities te houden.' Ze geeft toe zelf ook wel 'een extreme dromer' te zijn.

● CHOCOLADE ZELFPORTRETEN VAN ARBEIDERS

Het begon met de controversiële film *Episode III- Enjoy Poverty* (2008) die Renzo Martens in Congo opnam. Konden Congolezen zelf beter worden van het in beeld brengen van hun eigen ellende? Daarna richtte hij op een voormalige palmolieplantage van Unilever het Institute for Human Activities (IHA) op. Samen met een vereniging van Congolese plantagearbeiders creëerde het IHA een nieuwe inkomstenbron met de verkoop van zelfportretten die in Congo door arbeiders van de plantage van rivierklei worden gemaakt. De beelden worden 3D ingescand en in Europa in chocola afgegoten en verkocht. Volgens Martens

stijgt de waarde van de chocola door de toevoeging van artistieke inhoud 'met 7000 procent'. De beelden waren inmiddels in meerdere musea te zien.

Martens noemt zijn werkwijze 'reverse gentrification' - 'gentrificatie' duidt aan dat een wijk of plek hipper en welvarender wordt door de komst van cultuur, zoals gebeurt in wijken van Londen of Berlijn. Zijn doel is het opzetten van een studiecentrum over dit onderwerp in Congo, met de reuring en de geldstroom die daarbij horen: hotels, tentoonstellingsruimtes, seminars en de bij Martens inmiddels in de mond bestorven 'cappuccino-barretjes'.